

UN DOCUMENT AUTOBIOGRAFIC GHIȚĂ POPP

Cristina Dinu

În fondul personal Ghiță Popp conservat la Arhivele Naționale Istorice Centrale, alături de mai multe memorii elaborate de fruntașul țărănist, în perioada 1963-1967, și înaintate autorităților de partid și de stat, se află și un memoriu prin care solicită Consiliului de Stat ca în baza H.C.M. 2361/1966 și a Legii pensiilor din 28 decembrie 1966 să fie repus în drepturile sale de pensionar al Casei de Retrageri și Pensiuni a Ziariștilor. Pensia primită, începând cu 1 august 1940, i-a fost retrasă în anul 1948 când, de altfel, Ghiță Popp a fost condamnat la închisoare, detenție ce a durat 11 ani fiind urmată de alți patru ani de domiciliu obligatoriu în Bărăgan.

Deși a fost pus în libertate în vara anului 1962, până la data scrierii acestui memoriu (13 ianuarie 1967) Ghiță Popp nu și-a primit drepturile sale bănești de pensionar.

Documentul pe care îl publicăm în cele ce urmează și care consemnează aceste dureroase realități are însă o valoare documentar-istorică mult mai mare, prin datele deosebite menționate de Ghiță Popp privind activitatea sa de jurnalist, implicarea în viața politică după 23 august 1944 și mai ales desfășurarea negocierii armistițiului de la Moscova în septembrie 1944.

ANEXĂ

Tovarășe Președinte

Subsemnatul Gheorghe (Ghiță) Popp, domiciliat în București, raionul Lenin, str. Salvator nr. 37, vă rog să binevoiți a dispune să fiu repus, în baza H.C.M.-ului 2361/1966 și a Legii de pensii din 28 decembrie 1966, în drepturile mele de pensionar al Casei de Retrageri și Pensiuni a Ziariștilor, recalculându-mi-se pensia de bătrânețe obținută în august 1940 de la această Casă, în sumă de 8000 lei lunar, pensie acordată ca maximă la acea epocă.

Am primit această pensie de la 1 august 1940 până la sfârșitul anului 1948, după această dată nu am mai beneficiat de ea, fiind condamnat la închisoare prin sentința Tribunalului Militar București, Secția a 11-a nr. 72/1948 ianuarie 28, pe timp de 10 ani și 5 ani domiciliu obligatoriu pe Bărăgan, total 15 ani între 14 VII 1947 - 14 VII 1962.

În sprijinul acestei cereri îmi permit să evoc următoarele:

1. Activitatea pe tărâmul publicistic propriu zis

Această activitate am început-o ca ziarist în vechea Ungarie, în iulie 1904, la vârsta de 22 ani, fiind ca student colaborator, pe urină corespondent parlamentar la Budapesta, în sfârșit ca redactor al ziarului "Tribuna" din Arad, pe atunci principalul organ de luptă al românilor din Transilvania contra dominațiunii maghiare.

În această calitate și în aceea de colaborator al ziarelor "Gazeta Transilvaniei" (Brașov), "Foaia Poporului" (Sibiu), "Libertatea" (Orăștie), "Românul" (Arad) și al revistelor "Luceafărul" (Sibiu), "Viața românească" (Iași) am conștința că, timp de 10 ani (1901-1914)

părăsind avocatura, meserie producătoare, mi-am făcut datoria de român și democrat, muncind neîntrerupt, muncă de zi și noapte cu procurorul maghiar la spate până la neurast-enizare, scriind contra regimului feudal al conților maghiari Tisza, Andrassy, Apponyi etc. La izbucnirea primului război mondial, în iulie 1914, trecând îndată granița în România liberă, în epoca celor doi ani de neutralitate (1914-1916), prin zeci de articole apărute în "Adevărul", "Epoca" și revista "Tribuna" am militat alături de Oct. Goga, O. Tăslăuanu și Sever Bocu pentru intrarea în război a României contra Austro-Germaniei, alături de Franța, Anglia, Rusia și Italia pentru înfăptuirea României Mari, fiind condamnat de Tribunalul Militar Austro-Ungar Cluj la moarte în contumacie, împreună cu alți tovarăși ardeleni, ziaristi, scriitori și publiciști.

După Unire, în România Mare, am continuat nu numai ca parlamentar ales de nouă ori în Sfatul Țării unite dar și ca publicist să activez prin "Patria" (Cluj), "Adevărul" (București), "România" și "Dreptatea" (București) pentru democrație reală, pentru drepturile minorităților, contra fascismului și a hitlerismului, înfruntând acuzația de "vândut" și "jădovit".

2. *Activitatea politică.* Venind după războiul mondial în țară am luat parte la toate acțiunile menite să consolideze democrația și unitatea națională recent dobândite, cât și tendințele de dictatură și abuz ale unui suveran lipsit de scrupule. Corpul electoral a apreciat această atitudine acordându-mi de nouă ori un mandat de parlamentar din care de șase ori în opoziție.

3. *După lovitura de la 23 august 1944*, în calitatea mea de secretar general al P.N.Ț., în locuința mea, am întrunit cel dintâi pe reprezentanții partidului liberal, comunist, social-democratic și național țărănesc pentru a trata cu ei formarea coaliției celor patru partide (martor Șt. Voitec). Rezultatul a "fost formarea guvernelor Sănătescu și Rădescu în care pentru întâia oară a intrat partidul comunist român, guverne din care, alături de Gh. Gheorghiu-Dej și P. Groza, a făcut parte și subsemnatul.

4. *La negocierea armistițiului de la Moscova* în septembrie 1944, în calitatea mea de reprezentant al P.N.Ț., am fost singurul care a izbutit să obțină o modificare esențială în folosul țării noastre a condițiilor propuse de aliați: recunoașterea obligatorie, nu facultativă, a retrocedării Transilvaniei de către Marile Puteri. Întrădevăr, textul original al tratatului, prezentat delegației noastre și propus nouă spre semnare de către reprezentanții celor trei Mari Puteri, V. Molotov (Rusia), Averill Harriman (S.U.A.) și sir Clark Kerr (Marea Britanie) prevedea că "Transilvania întreagă sau cea mai mare parte a ei va putea fi redată României" ceea ce însemna că cei trei aliați își rezervau dreptul și posibilitatea de a nu ne restitui Transilvania pierdută de noi cu patru ani mai înainte prin faimosul Dictat de la Viena, impus de "arbitrajul lui Ribentrop și Ciano", Moldova, ajungând astfel vecină cu vechea Ungarie pe toată întinderea graniței sale. Această dispoziție era efectul eforturilor depuse de propaganda maghiară, cu deosebire în America și Anglia, până în ultimul moment.

Luând cuvântul, am expus surpriza și protestul nostru pentru această formulare, informând Conferința că, încă doi ani mai înainte, în toiul ostilităților pe teritoriul Rusiei, generalissimul Stalin (titlu purtat de el în război) prin emisari secreți strecurati în țară chiar prin linia frontului, a adresat partidului din care făceam parte un mesaj, asigurându-ne că în ipoteza când România va ieși din front, încheind armistițiu cu Rusia, și (Stalin) va consimți ca Transilvania întreagă să fie restituită țării noastre. (Textul a fost tipărit în primul număr al "României Libere", apărut în clandestinitate). Propunerea a fost repetată după aproape un an prin alți emisari tot în cursul luptelor pe front.

Evocând aceasta în tratarea armistițiului cu cele trei Mari Puteri am cerut respectarea promisiunii făcute de Stalin. Sub impresia acestor expuneri, Molotov, care prezi-

da șeidința, asistat de Litvinov, Maiski și Vâșinski, ca subsecretar de stat, a declarat că suspendă discutarea acestui punct, al 18-lea din proiect, amânând discuția lui pe a doua zi, probabil spre a referi lui Stalin care nu asista la ședințe. În ziua, următoare el a adus răspunsul lui Stalin care a fost favorabil. În noua formulare aprobată punctul 18 dispunea că: "Transilvania etc. ..., va fi redată României". M-am declarat mulțumit, întrucât în limbajul diplomatic viitorul are un sens imperativ.

La încheierea negocierilor, punându-se problema care din delegații români, nouă la număr, urmează să semneze tratatul, Molotov, întrebând din nou pe Stalin, acesta a desemnat pe generalul Dămăceanu (fiind vorba de un armistițiu semnat de militari) și pe trei din cei nouă membri ai delegației românești: L. Pătrășcanu, Barbu Știrbei (ambii azi morți) și subsemnatul. Precum se știe, doi ani mai târziu, tratatul de pace încheiat la Paris în anul 1946 ne-a restituit Transilvania întreagă, în ciuda eforturilor contrare ale Ungariei, depuse până în ultimul moment.

Am socotit că se cuvine să evoc aceste fapte măcar în cadrul acestei simple cereri de interes personal, nu numai pentru a pune în vedere modestul meu rol într-o problemă atât de mare ca aceea a hotarelor țării. Oricare au fost discuțiile în jurul figurii lui Stalin și acuzațiunile aduse lui în mod postum, acuzațiuni asupra cărora, evident, nu sunt chemat să mă pronunț, trebuie să constatăm că în problema granițelor noastre de vest, el în momentul încheierii războiului a dat dovadă de loialitate, respectându-și angajamentul luat față de noi, fapt la care sunt mulțumit că am putut contribui, cunoscând personal amănuntele unor înprejurări discrete, azi trecute treptat în domeniul uitării.

Dacă dl. Kádár lănos a crezut că poate acuza pe Stalin pentru că a "consolidat" situația creată Ungariei după primul război mondial prin tratatul de la Trianon, noi, românii, putem păstra lui Stalin în această materie recunoștință, oricare a fost activitatea lui politică internă în care nu ne socotim în drept a ne pronunța.

5. Drept completare este necesar să adaug că în timpul primului război mondial am servit în armata română în calitate de voluntar, deși nu eram încă nici cetățeanul țării, și că la Adunarea Națională convocată la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, fiind investit cu calitatea de delegat oficial, am votat istorica hotărâre de unire, document prezentat, pe urmă Conferinței de Pace de la Paris care a aprobat în baza lui Unirea Transilvaniei și Banatului cu România.

În concluzie, scuzându-mă pentru lungimea inevitabilă a acestei cereri-memoriu, vă rog să binevoiți a-mi acorda reintegrarea în drepturile de pensionar al Casei de Retrageri și Pensii a Ziariștilor, recunoscându-mi vechimea de 25 de ani cel puțin, fără reducerea de cinci ani aplicată de această casă, prin recunoașterea activității mele de 40 de ani (1904-1944) în alte domenii în interesul idealului național. Aceasta în cazul în care onorata conducere de stat nu va socoti indicat a adopta altă soluțiune, adecvată rolului unui om care, luptând o viață întreagă, a contribuit la dobândirea și pe urmă la redobândirea Transilvaniei întregi, așezând astfel pe semnatura sa temelia unei importante părți din hotarele țării, azi din nou pe nedrept contestate de dușmani.

În sfârșit, deși sub nr. de 64115 (sau 64113) din 3 august 1964 am înaintat Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale o cerere de pensie, declar că retrag acea cerere, până în prezent nerezolvată și declar că înțeleg să mă prevalez de dispozițiile noii legi din 28.12.1956 și de H.C.M. 2361 fiind convins că intenția acestor dispozițiuni și ale legiuitorului este de a aboli decăderea de la dreptul de pensie a foștilor condamnați politici și reintegrarea lor în drepturile câștigate înainte de condamnare.

Fac aceasta pentru a înlătura orice neînțelegere sau echivoc și pentru a înlături hotărârea dvs, clarificând situația mea.

Luptăm pentru pace.

București, 13 ianuarie 1967

Gheorghe Popp, București, Lenin, 5, str. Salvator 37

Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Ghiță Popp, dosar 2, f. 1-4.

UN DOCUMENT AUTOBIOGRAPHIQUE -GHIȚĂ POPP (Resume)

Les fonds personnels GHITA POPP, conservés dans les Arhives Nationales Historiques et Culturelles gardent un mémoire tres intéressant, du politicien, presente en 1967 au Conseil de l'Etat , dans lequel il réclame ses droits en qualite de retraite surtout par suite de son activité de journaliste, déployée avant la réalisation de la Grande Roumanie. En 1948, quand GHITA POPP a été emprisonné (les 11 ans de prison étant suivis par 4 ans de domicile forcé en Bărăgan), on lui a annulé la retraite dont il bénéficiait depuis le 1 août 1940. Malgré le fait qu'il a été mis en liberté pendant l'été de 1962 , jusqu'à la date du memoire il n'a pas reçu ses droits de retraite.

Le mémoire, ayant la valeur d'un document historique, évoque brièvement des moments importants concernant l'engagement politique du patriote GHIȚA POPP dans la vie politique de la Roumanie.

Il faut mentionner le rôle de GHITA POPP concernant la lutte soutenue pour la Transylvanie -d'abord pour l'Union de 1918, ensuite pour la regagner dans le cadre de l'armistice avec Moscou, de septembre 1944.